

Sammen Oud

10 WOONZORGVOORBEELDEN

vereniging van
woningcorporaties

Samen Oud 10 inspirerende woonzorgvoorbeelden

Aedes toont in deze publicatie een greep uit de vele nieuwe en al langer bestaande woonzorginitiatieven. In aanvulling op voorgaande publicaties richten we ons in Samen Oud vooral, maar niet alleen, op initiatieven voor mensen met dementie. We willen alle betrokkenen met een breed palet aan woonvariaties een hart onder de riem steken en professionals, vrijwilligers en burgers inspireren.

Inspirerende woonvormen voor mensen met dementie zijn op meerdere plaatsen gerealiseerd. Bijvoorbeeld op het Ouderenlandgoed Grootenhout in het Brabantse Mariahout (pagina 4) waar de medewerkers mensen met dementie zoveel mogelijk geluismomenten willen bezorgen. De Klinkenberg in Ede (pagina 8) is behalve voor mensen met dementie ook bedoeld voor mensen met somatische aandoeningen. Dit complex bruist dankzij de vele contacten met de buurt. In Amsterdam zijn er plannen voor een OdenseThuis (pagina 12), een kleinschalige woongroep voor mensen met dementie, gerund door familie. Uniek in Nederland, al langer te vinden in Duitsland. In Zorgcluster Oerle (pagina 16) ligt groepswooning Lindenhof voor mensen met dementie naast een groepswooning voor jongeren met een verstandelijke beperking. Beide groepen bewoners kijken naar elkaar om. In het prachtig gelegen Van Ommerenpark (pagina 20) in Wassenaar wonen mensen met dementie naast ouderen die nu nog geen zorg nodig hebben.

Ook Campanula (pagina 24), een wooncomplex in Lent voor mensen die zware zorg nodig hebben, biedt veel ruimte voor ontmoeting. Het complex is zo nodig makkelijk om te vormen voor andere doelgroepen. In Amsterdam zijn er plannen voor het Leven Lief Huis (pagina 28), een woongemeenschap voor oudere kunstenaars met dementie. Je creatieve leven stopt immers niet als je geconfronteerd wordt met dementie.

Er zijn ook veel initiatieven voor en door ouderen die nu nog geen zorg nodig hebben, zoals de Amsterdamse woongemeenschap de Akropolistoren (pagina 32). Een groep bewoners uit Vlaardingen is op bezoek gegaan bij de Akropolistoren om zich te laten inspireren. De bezoekers hebben pas zelf de sleutel gekregen van een eigen wooncomplex. Nieuwegein heeft het concept Verzorgd Wonen (pagina 36), sociale huurwoningen in appartementen-gebouwen die binnen een straal van 400 meter rondom de belangrijkste voorzieningen liggen, bedoeld voor jong en oud. En in Rotterdam biedt Boekenrode (pagina 40) onderdak aan ouderen met een migratieachtergrond. Deze groeiende groep ouderen vindt het vaak plezierig om met gelijkgestemden te wonen.

Het is maar een greep uit de vele projecten. Toch is het nog lang niet genoeg om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar woonvormen die ouderen of mensen met beperkingen beschutting en bescherming bieden. Daarvoor zijn veel meer woningen en een grotere variëteit aan woonvormen nodig, met een infrastructuur die bewoners de noodzakelijke voorzieningen biedt.

De organisatie hiervan vraagt om samenwerking zoals de voorbeelden uit deze publicatie laten zien. Samen oud worden kan alleen door samen de voorzieningen te creëren die nodig zijn.

Op lokaal niveau vinden gemeenten, instellingen voor zorg- en welzijn, corporaties en consumentenorganisaties en burgers elkaar steeds vaker. Samen scheppen ze voorzieningen die mensen in staat stellen zo lang mogelijk de regie te houden over hun leven en in veilige wijken te wonen. Op landelijk niveau werken de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken (BZK) er met het programma Langer Thuis aan om ouderen zo prettig mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Beide ministeries hebben samen met ActiZ, VNG en Aedes een Taskforce Wonen en Zorg opgericht. Die ondersteunt gemeenten in hun regierol op het gebied van wonen, zorg, welzijn en leefbaarheid. Moeizame samenwerking, ingewikkelde financiering en problemen met het vinden van een geschikte locatie zijn veelgehoorde knelpunten. Die knelpunten worden in het project Woonvarianten van Platform 31, RVO en Aedes in kaart gebracht én aangepakt.

Er gebeurt dus veel. Maar het gaat allemaal niet vanzelf en de tijd dringt! Want iedereen wil oud kunnen worden in de woonvorm die het beste bij hem of haar past.

Yvonne Witter

Beleidsadviseur Sociaal Domein, Aedes

Luisteren, vragen, verwijzen

Regelmatig bellen of schrijven mensen mij met vragen over passende woonvormen. Op zoek naar iets voor zichzelf, voor een kind met een beperking of voor hun ouders, familieleden of burens.

Hun vragen zijn vaak verkennend van aard, maar soms voel ik door alles heen de urgentie van de situatie. Ik luister, vraag en verwijz – afhankelijk van hun vraag – naar contactpersonen, websites als Woonz.nl en Alleszelf.nl of naar een corporatie, zorg- of welzijnsorganisatie of naar de gemeente. En als ik hun woonplaats ken, kan ik mensen vaak op het spoor zetten van een ouderenadviseur, verhuismakelaar, wooncoach, mantelzorgmakelaar of relevant steunpunt in hun woonplaats.

Mensen die zelf een initiatief willen starten, wijs ik op [Nederland Zorgt Voor Elkaar](#) en [Per Saldo](#). Steeds vaker kan ik naar een concrete woonvorm verwijzen. Maar het fijnste is het als de vragensteller eerst met iemand kan doorpraten, om vragen en wensen helder te krijgen. Het passende antwoord hangt af van de persoonlijke situatie van de mensen om wie het gaat. Vaak ligt dat op het snijvlak van wonen, welzijn en zorg. Uit eigen ervaring weet ik dat de betrokkenen bij de beschreven projecten in deze publicatie graag bereid zijn u er als geïnteresseerde of initiatiefnemer meer over te vertellen. Ik wens u veel inspiratie en succes!

'Bij ons geen dagbesteding
maar dagbeleving'

Francien van de Ven

Paradijs voor mensen met dementie

De zorg kán en móet anders, vindt Francien van de Ven. Met initiatiefneemsters Noudje van Bussel en Doris van Vuuren runt ze Ouderenlandgoed Grootenhout in Mariahout, Brabant. Bewoners en bezoekers houden in dit 'dementieparadijs' zelf de regie over hun leven.

Tegenwoordig heet landgoed Grootenhout, een paarden-fokbedrijf, Ouderenlandgoed Grootenhout. Alle zes gebouwen zijn verbouwd tot woonboerderijen. In elk ervan huist een woongroep van vijf tot acht bewoners, allemaal met een eigen sfeer. De bewoners delen een huiselijke omgeving, maar hebben allemaal een eigen kamer. 's Avonds en 's nachts is in elke boerderij een medewerker aanwezig. Ouderen van buiten kunnen dagelijks op het Ouderenlandgoed terecht bij de 'dagbeleving' die uit drie kleine en één grotere groep bestaat. Zorgmedewerkers koken op de groep. Op woensdag en vrijdag komt er een kok, die assistentie krijgt van een kookvrijwilliger.

Veel bewegingsvrijheid

Het ouderenlandgoed is bescheiden begonnen. Inmiddels wonen er zestig en werken er negentig mensen. Van de Ven: 'Onze visie is eenvoudig: onze bewoners dagbeleving bieden en zoveel mogelijk geluksamomenten bezorgen.' Eén manier om dat te bereiken is door iedereen positief te benaderen, complimentjes te geven en aardig te zijn.

Een andere manier is om bewoners zoveel mogelijk eigen regie te laten houden. Ze hebben veel bewegingsvrijheid en kunnen zelf bepalen wat ze aantrekken, hoe laat ze naar bed gaan en aan welke activiteiten ze willen meedoen. Wie van het buitenleven houdt komt op het landgoed aan zijn trekken. Van de Ven: 'Mensen bewegen hier veel. Daardoor is hun spierkracht op orde. Een val heeft dan minder ernstige gevolgen. Er zitten hier ook maar vier mensen in een rolstoel.' De verantwoordelijke huisarts heeft een goed contact met de specialist ouderengeneeskunde.

Vrolijke uitstraling

Het Ouderenlandgoed is een platte organisatie. 'We rapporteren maar vijf minuten per dag. Mensen met hart voor de zorg willen hier graag werken. Personeelstekorten kennen we niet. Best bijzonder tegenwoordig,' zegt Van de Ven. 'We zoeken vooral mensen met een vrolijke uitstraling, die lachen. Dat heeft een gunstige invloed op mensen met dementie. We hebben medewerkers met en zonder diploma's en ervaring in de zorg. Die mix zorgt voor een goede kruisbestuiving. Pauzes voor het personeel hebben we niet. We drinken koffie met de bewoners. Waarom zou je dat apart doen? Het voelt hier echt als een huis.'

Woonbelangstellendenlijst

'Geïnteresseerde ouderen krijgen eerst een rondleiding, dan komen ze op de woonbelangstellendenlijst. Dat is een fijner woord dan wachtlijst,' vervolgt Van de Ven met een knipoog. 'Ze kunnen eerst naar de dagbeleving komen. Als ze hier al een paar dagen in de week komen, wennen ze makkelijker als ze uiteindelijk permanent komen wonen.

We willen dat men echt voor ons kiest.' De wachttijd is circa een jaar. Bewoners betalen een lage eigen bijdrage (CAK), huur en zorgkosten.

Groepswandeling

Om apathie tegen te gaan zorgen de medewerkers van het Ouderenlandgoed voor prikkels voor de bewoners en bezoekers. Elke zondag een muziekoftreden en elke dinsdag een groepswandeling. Elke eerste maandag van de maand is er een mantelzorgbijeenkomst. Medewerkers stimuleren mensen om te doen wat zij graag doen. Voor de een is dat uitgebreid badderen, voor de ander op stap gaan. Met bijdragen van de Stichting Vrienden van het Geluksamoment worden activiteiten georganiseerd. Verder kunnen bewoners op het terrein terecht bij een kapper, een fysiotherapeut en een pedicure, en zorgen de vele dieren op het landgoed voor de nodige afleiding. De medewerkers van het Ouderenlandgoed willen verder uitbreiden én de zorg veranderen. 'We waken voor institutionalisering, we willen geen instelling worden. Ik ben wars van lijstjes. Toch vragen medewerkers, vooral nieuwe, erom. Het sluipt er gewoon in als je niet oplet,' zegt Van de Ven.

Geheid succes!

Francien van de Ven geeft vijf tips voor wie zelf ouderenzorg wil opzetten.

- 1) Begin met een korte, duidelijke visie.
 - 2) Denken goed na over woordgebruik. Woorden maken de werkelijkheid. 'Bij ons geen dagbesteding maar dagbeleving! Wij hebben bewoners en bezoekers en geen patiënten of cliënten.'
 - 3) Werk waar mogelijk met pgb's. 'Dan leg je eindverantwoordelijkheid af aan de mantelzorgers. Mensen kunnen het pgb zelf aanvragen of een mantelzorgmakelaar inschakelen.'
 - 4) Zoek aansluiting bij de Innovatiekring Dementie.
 - 5) Zorg voor een goed team en een nuchtere kijk. 'Dan lukt het geheid.'
-

'We drinken koffie met de bewoners. Waarom zou je dat apart doen? Het voelt hier echt als een huis'

'Samen de afwas doen
met een muziekje erbij'

Patricia Vermeulen

Op en top huiselijk

Ze heeft een mooi uitzicht, kan buiten zitten én heeft de ruimte, zegt mevrouw Pouw-Odijk, bewoonster van De Klinkenberg in Ede. Dit woonzorgcentrum is in het voorjaar van 2018 geopend. Mevrouw Pouw woonde eerst in de oude Klinkenberg. 'Ik heb het hier veel fijner.'

Het nieuwe complex bestaat uit vier gebouwen, met bij elkaar 120 tweekamerappartementen voor mensen met dementie of somatische beperkingen en dertien éénkamerappartementen voor kortdurende zorg. De gebouwen liggen rond een plein midden in een woonwijk en zijn met elkaar verbonden. Rondom liggen tuinen. Doorgangen openen de weg naar de omgeving. Ze nodigen uit tot een wandeling en bevorderen ontmoetingen, deelname aan het sociale leven en contact tussen mensen.

Duidelijke visie

'Dit is mijn lievelingsplek,' zegt Jarno Nillesen op de eerste verdieping. Hij is de architect van De Klinkenberg en partner bij Wiegerinck architectuur en stedenbouw. 'Van hieraf heb je aan de ene kant zicht op het plein en op de terrassen, aan de andere kant op de dierenwei en de buurt.' Nillesen kan trots zijn, want wat hij hoopte te bereiken is werkelijkheid geworden: bewoners komen elkaar én buurtbewoners spontaan tegen. 'De architect heeft goed naar ons geluisterd,' zegt Patricia Vermeulen, locatie-manager bij zorgorganisatie Vilente. 'We willen dat onze bewoners zich hier echt thuis voelen. De gebouwen

ondersteunen deze visie. Het complex is veilig en tegelijk open, en staat in directe verbinding naar de wijk.'

Alpaca's

Die openheid werkt goed. De mensen ontmoeten elkaar op het plein tussen de gebouwen. Buurtbewoners wippen makkelijk even binnen en komen kijken bij evenementen zoals burendag, de heideweek, voorstellingen en de kerstmarkt. Buurtkinderen bezoeken de beweegtuin, en ook kleinkinderen van bewoners maken er gebruik van. De dierenwei trekt jong en oud. Vooral de drachtige alpaca vindt iedereen reuze interessant. Ook mevrouw Pouw. Zij heeft lang op een boerderij gewoond en geniet volop van alle dieren in de omgeving.

Voetjes van de vloer

'De bewoners zijn vanaf de eerste dag blij en tevreden. Het beste bewijs dat we hebben begrepen wat ze willen,' verklaart teamcoach Petra Veens. 'De medewerkers hebben wel even moeten wennen aan het nieuwe gebouw en hun nieuwe team. Maar we hebben ieders wensen en voorkeuren besproken. Het werken in de nieuwe setting loopt soepel.' De ruimtes zijn samen met bewoners ingericht. Daardoor heeft elke huiskamer een eigen sfeer. Mevrouw Pouw is vaak in haar gemeenschappelijke huiskamer te vinden. 'Vroeger zat ik eigenlijk altijd op mijn kamer,' zegt ze. 'Hier speel ik iedere avond met andere bewoners rummikub.' Ze helpt ook mee het eten voor te bereiden, doet mee met de handwerkclub en met muziek. 'Ik bezoek elke maand de kerkdienst en doe mee met "voetjes van de vloer". Dat is een populaire dansactiviteit. Het kan hier allemaal. Ik verveel me nooit.'

Samen plezier

Ook met de nabijgelegen school is contact. Leerlingen en bewoners bakken samen pannenkoeken en tuigen de kerstboom op. Dat levert mooie momenten op, lacht Patricia. 'Een leerling had een keer weinig zin om met de bewoners te tuinieren. Een oudere bewoner sloeg hem op de schouder: "wat leuk dat ik jou zie!" Het balen van de jongen verdween op slag. Even later zag ik ze samen op de kamer van de bewoner druk in de weer met plantjes. Ze hadden zichtbaar plezier. Dat zijn leuke dingen.'

Meedoen

Het gaat er Vilente om dat bewoners kunnen meedoen in de maatschappij. Daarom ligt het complex midden in een woonwijk en dicht bij het dorp, zegt Patricia Vermeulen. 'Familieleden wandelen vaak met hun vader of moeder naar ijssalon Bernardo's. Sommige bewoners gaan zelfstandig naar het dorp. De een drinkt graag een kop koffie in de bibliotheek, een ander gaat wekelijks naar de volksdansclub. Een bewoonster met dementie loopt regelmatig alleen naar het centrum. Dankzij ons gps-systeem kunnen we haar altijd terugvinden.' Buurtbewoners weten dat de bewoners zelf op stap kunnen en bellen soms als ze denken dat iemand verloren rondwaalt. 'We hebben bewust gekozen voor open deuren,' benadrukt Vermeulen. 'Iedereen is vrij om naar buiten te gaan. Door de slimme inrichting kunnen bewoners overal rondlopen en gaan ze zelden ver weg.'

Huiselijkheid

Het hoogtepunt van de dag is het avondeten. 'Dan straalt de huiselijkheid ervan af. Je ziet bewoners de krant lezen, de tafel dekken. Het voelt écht als thuis,' zegt Vermeulen. 'Na het eten doen we samen de afwas. Muziekje erbij. Dat zijn echt gezellige momenten.' Volgens de medewerkers eten en drinken bewoners hier beter dan in het vorige huis. 'We koken samen. Wie wil en kan helpt een handje mee. Je ruikt het eten. Geur is belangrijk,' verklaart Petra Veens. 'We eten vaak buiten op het ruime balkon. Dat helpt ook bij lekker eten en drinken.'

Herkenbaar en knus

Het valt op dat er meer rust is op de groepen dan in het vorige huis. De architectuur speelt hierin een belangrijke rol: bewoners kunnen vrij rondlopen en komen vanzelf in de huiskamer terecht. Nillesen: 'Door de raampjes naast de voordeur kunnen ze makkelijk contact maken. Mensen zien elkaar en zwaaien even. En naast iedere voordeur is een nisje dat mensen kunnen inrichten met eigen spullen. Dat maakt elke woning herkenbaar.' Aan het einde van iedere gang zijn belevingsplekken gemaakt. Ook die helpen bij de oriëntatie. In één gang staat een piano, waar de postbode die dagelijks de post bezorgt graag op speelt. Hij krijgt steeds meer publiek.

Heerlijk plekje

Ook dorpsbewoners weten De Klinkenberg te vinden. 'Mensen komen kijken of het voor hun moeder of vader een geschikte plek is,' vertelt Petra. 'Ook ouderen die nu nog geen zorg nodig hebben vragen geregeld of ze hier een kamer kunnen huren.' De Klinkenberg beantwoordt

helemaal aan de woonzorgbehoefte van een groeiende groep ouderen en mensen met dementie. Mevrouw Pouw begrijpt de grote belangstelling in binnen- en buitenland voor de Klinkenberg wel. 'De kamers zijn ruim en het is hier gezellig. Het personeel is geweldig. Ze zorgen uitstekend voor ons. Dat wil toch iedereen?'

Flexibel en ruim

De Klinkenberg heeft 120 tweekamerappartementen voor mensen met fysieke beperkingen en mensen met dementie en 13 eenkamerappartementen voor kortdurende zorg. Voor iedere tien appartementen is er een huiskamer, allemaal met een ruim balkon aan de pleinkant. De tweekamerappartementen zijn 45 m² groot. In de toekomst kan van twee woningen één woning gemaakt worden. Het vastgoed is desnoods zo voor andere doelgroepen geschikt te maken.

*‘Wij willen dat de bewoners zich bij ons echt thuis voelen.
De gebouwen ondersteunen deze visie’*

'Bewoners en familie aan het roer'

Juliëtte van Gelder

Bewoners en familie aan het roer

OdenseThuis is een initiatief van familieleden om een kleinschalige woongemeenschap voor mensen met dementie te realiseren. Woonzorg Nederland, dat in ouderenhuisvesting gespecialiseerd is, en het bestuur van OdenseThuis zoeken samen een geschikte locatie.

‘We dromen van een kleinschalige woongemeenschap voor mensen met dementie waarbij de familie de regie heeft,’ zegt initiatiefneemster Juliëtte van Gelder. ‘Een thuis voor mensen met dementie waar de partner kan blijven eten en slapen.’ Van Gelder zorgt al jaren voor haar man die aan dementie lijdt en is vaste bezoeker van het Odensehuis. In dit inloop-, informatie-, en ontmoetingscentrum voor mensen met (beginnende) dementie of geheugenklachten kunnen ook mantelzorgers en hun familie en vrienden terecht. De mensen hebben het er naar hun zin. Zo groeide bij Van Gelder het idee voor een OdenseThuis, een plek voor zes tot acht bewoners met dementie. ‘Ik heb thuis een soort verpleeghuisje. Ik heb alle zorg via pgb’s geregeld. Als we al die budgetten bij elkaar doen, kunnen we betere zorg in een huiselijke omgeving bieden, dacht ik. Met de bewoners en de familie aan het roer. Zij besluiten hoe de woning eruitziet, hoe het huishouden wordt gerund en wie de zorg geeft.’

Zoeken naar een geschikte locatie

Het initiatief dateert uit 2017, maar het is nog zoeken naar een locatie. Het bestuur van OdenseThuis heeft daarvoor met Woonzorg Nederland, een landelijke corporatie voor ouderenhuisvesting, op 6 november 2019 een intentie-

overeenkomst getekend. Het kan de initiatiefnemers niet snel genoeg gaan. Sommige mensen die in de groep wilden gaan wonen zijn inmiddels overleden of noodgedwongen verhuisd naar een verpleeghuis. Sylvia belandde door een crisisopname in een verpleeghuis en wil daar weg. ‘Ik ben vanaf het begin geïnteresseerd in het OdenseThuis,’ vertelt ze. ‘Ik hoop dat het er nu snel komt.’ Ook Rita is aspirant-bewoonster. Ze woont al jaren alleen, ze heeft dementie en is bang voor aftakeling. ‘Mijn familie is op leeftijd en woont ver weg. Ik heb alleen een vriendelijke buurvrouw en huishoudelijke hulp. Het lijkt me fijn om straks met anderen te wonen en te weten dat er hulp is als het nodig is.’

Warmte en betrokkenheid

Ook voor mantelzorgers is het van belang dat het huis er snel komt. Joop komt al jaren in het Odensehuis met zijn vrouw die dementie heeft. ‘We komen hier graag en voelen ons er thuis. Het is mooi als we met een aantal gaan samenwonen. Bewoners en familie kennen elkaar al. Het moet niet te lang meer duren, de mantelzorg is zwaar.’ De media berichten de afgelopen jaren steeds meer over dementie, signaleert de oud-huisarts. Hij juicht het toe dat de aandacht zo uit de taboesfeer komt en dat er meer aandacht komt voor het sociale aspect van leven met de aandoening. ‘Het is goed als dit concept er komt. Warmte, empathie, betrokkenheid en dichtbij zijn, daar gaat het om. De bejegening is het allerbelangrijkste.’

Eigen regie is echt eigen regie

‘We kunnen allang van start’, zegt initiatiefnemer Juliëtte van Gelder. ‘Alles is rond. Er is uitgezocht wat er nodig is

voor de inspectie, hoe te voldoen aan de eisen rond legionella en brandveiligheid,’ verklaart Henk Nouws van het bureau Ruimte voor Zorg. Hij is als adviseur nauw bij het initiatief betrokken en schreef een handreiking voor het opzetten van zo’n woonvorm. Er is ook genoeg steun voor het idee. Gemeente Amsterdam is blij met het initiatief, dat past bij haar visie om meer verschillende woonvormen te ontwikkelen en kwaliteit van leven van ouderen een grotere plaats te geven. Stadsdeelbestuurder Rocco Piers: ‘Mijn vrouw zorgt voor een man die hier vaak komt, dus ik weet uit haar verhalen hoe fijn het Odensehuis is. Het OdenseThuis zou een mooie vervolgstap zijn.’

Het eerste OdenseThuis

Cees van Boven, bestuursvoorzitter van Woonzorg Nederland noemt het een maatschappelijke plicht om samen met anderen het vergrijzingsvraagstuk aan te pakken. Het OdenseThuis vindt hij een mooi initiatief. Want langer thuis wonen heeft zo zijn nadelen, constateert hij. Valincidenten, eenzaamheid en spoedopnames nemen flink toe. De landelijke Taskforce Wonen en Zorg waarvan hij lid is, moet zorgen dat alle gemeenten in hun woonvisies aandacht besteden aan de situatie van ouderen. Maar op dit moment wijdt slechts een klein percentage woorden aan de vergrijzing. Ondertussen wordt de situatie steeds urgenter. ‘Er moeten 25.000 verpleeghuisplaatsen bij,’ rekt Van Boven voor. ‘Meer tussenvormen zijn ook nodig. We moeten ook meer naar preventieve activiteiten toe en werken aan zorgzame wijken. We onderzoeken nu hoe architectuur kan bijdragen aan het welbevinden.’

Prijs

Hoewel het OdenseThuis er nog niet is, heeft het al wel een prijs gewonnen. Het Humanistisch Verbond beloonde het initiatief in 2018 met de Human Included-prijs, omdat het project 'op bezielende en vernieuwende wijze inhoud geeft aan een inclusieve samenleving'. In Duitsland zijn al diverse 'thuizen' gerealiseerd, alleen in Keulen al zeventien. Van Gelder: 'Wat ons betreft staat in Amsterdam snel het eerste OdenseThuis van Nederland. Als er één schaaap over de Dam is...'

<https://www.odensethuis.nl/>

***'Warmte, empathie, betrokkenheid en dichtbij zijn,
daar gaat het om. De bejegening is het allerbelangrijkste'***

**'De kracht van dit project
zit in de samenwerking'**

Ruud van Splunder

'Eigen' voor alle betrokkenen

Oerle is een dorp van 2400 inwoners onder de rook van Eindhoven en hoort bij de gemeente Veldhoven. Door veranderingen in de zorg dreigden dorpsbewoners die intensieve zorg nodig hebben naar elders te moeten verhuizen. Dankzij de werkgroep Zorg in het Dorp kunnen ze nu in Oerle blijven wonen, in nieuwbouw-complex Het Zorgcluster.

De werkgroep Zorg in het Dorp diende bij de gemeente een voorstel in voor huisvesting en zorg in eigen dorp voor ouderen en mensen met beperkingen die veel zorg nodig hebben. Inmiddels is Het Zorgcluster gerealiseerd, een nieuwbouwcomplex met 29 appartementen en negen grondgebonden sociale huurwoningen voor ouderen, twee groepswoningen voor jongvolwassenen met een verstandelijke beperking en een groepswoning voor zeven ouderen met dementie. Ook een eerstelijns gezondheidscentrum met een huisarts en een fysiotherapeut is in de nieuwbouw gevestigd. De wijkverpleging houdt er kantoor.

Creatieve samenwerking

Om zijn plannen te verwezenlijken heeft de werkgroep de samenwerking gezocht met Severinus, zorgorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking, ouderenzorgorganisatie Archipel, en woonstichting 'thuis. Ook de gemeente, die blij was met het initiatief, hielp mee. Ze heeft het bestemmingsplan van de gekozen locatie gewijzigd en financieel bijgedragen. 'De kracht van dit project zit in

de samenwerking,' zegt Ruud van Splunder, gebieds-regisseur van 'thuis. 'Het was spannend of de plannen door konden gaan, vanwege de veranderde financiering van de zorg. Financieel is het haalbaar geworden doordat de werkgroep naast Severinus ook Archipel bij de plannen heeft betrokken. De zorgorganisaties delen het pand en vullen gezamenlijk de nachtdienst in. Daar was wel creatief nadenken en samenwerken voor nodig.'

Betrokken ouders

Koen van Well, regiebegeleider bij Severinus, is sinds november 2018 met twee teams bij het Zorgcluster aan de slag. Met veel plezier, vertelt hij. Onder meer omdat de ouders vanuit hun oudervereniging (WISH en ThuisinOers) al jaren actief met zorg meedoen. 'Voor mij is dat nieuw, omdat ik altijd in een intramurale setting heb gewerkt. Maar ik vind het heel mooi dat we hier samen met ouders en bewoners zorgen voor een plezierige woonplek. Onze bewoners hebben allen een vorm van dagbesteding. Een paar in Eindhoven, anderen werken in de buurt, bij onze eigen bakkerij bijvoorbeeld. En één bewoner is klasse-assistent op een school.'

Uitluistersysteem

Van Well en zijn collega's verzorgen ook de slaapdienst voor de mensen met dementie die naast hen in het gebouw wonen. Het nachtzorgteam komt zo nodig 's nachts bij Archipel en bij de woningen van Severinus, de slaapdienst komt alleen bij calamiteiten. 'Het idee dat 's nachts niemand van ons personeel aanwezig is, was wel wennen,' zegt Sandra Swinkels, verzorgende bij Archipel en werkzaam

op groepswoning Lindehof. 'Maar het gaat prima. Via het uitluistersysteem kunnen medewerkers van Severinus de bewoners in de gaten houden. Als er iets is, dan zijn ze er meteen.' Beide zorgorganisaties trekken ook op andere manieren samen op. 'Wij maken gebruik van de ruimtes van Severinus,' zegt Swinkels. 'Familieavonden houden we in een ruimte van Severinus, want daarvoor is onze huiskamer te klein. We kunnen de duofiets huren en de snoezel-ruimtes gebruiken. Ook zoeken de bewoners van de beide zorgvoorzieningen elkaar op. Jongeren met beperkingen wandelen met ouderen met dementie.' 'Vertrouwen in elkaar hebben, daar gaat het om' zegt Van Well.

Nabijheid

De ouderen van de groepswoning voor mensen met dementie komen uit Oerle zelf of uit de buurt. 'Hun partners kunnen dichtbij komen wonen. Ze krijgen met voorrang een woning van de corporatie,' vertelt Van Splunder. 'Dat doen we vaker. We vinden het belangrijk dat onze huurders dicht bij de familieleden kunnen wonen waar zij voor zorgen.' De meerwaarde van deze nabijheid bewijst zich dagelijks, ziet Swinkels. 'In een regulier verpleeghuis komt eens per week bezoek, hier komen familie en vrienden veel vaker langs. Onze bewoners hebben zelf hier in de wijk gewoond en kennen veel mensen. De bezoekers voelen ook thuis bij ons. Ze zetten zelf koffie en zeggen dat het 'eigen' voelt.'

Inclusieve samenleving

In het begin moesten buurtbewoners wennen aan het idee van een zorgcomplex zo dichtbij. Nu halen ze hun brood bij de bakker en doen ze mee met de buurtbarbecues. Het complex en de woningen liggen aan een pleintje waar mensen elkaar makkelijk ontmoeten. 'We investeren flink in de ontmoeting,' verklaart Van Well. 'Zo nodigen we alle buurtbewoners persoonlijk uit.' Veel vrijwilligers die bij het complex betrokken zijn wonen in de wijk waar Het Zorgcluster ligt. Ook 'thuis' betrekt de buurtbewoners zoveel mogelijk bij het Zorgcluster. Dat gebeurt door hen goed te informeren over de plannen en hun wensen serieus te nemen. 'Wij kennen de bewoners inmiddels goed,' zegt Van Splunder. Van Well, Swinkels en Van Splunder zijn het erover eens: in het Zorgcluster staan welzijn en een inclusieve samenleving bovenaan. 'Mensen zijn hier echt onderdeel van een wijk.'

***‘Welzijn en een inclusieve samenleving staan bovenaan.
Mensen zijn hier echt onderdeel van een wijk’***

A black and white photograph of a woman with blonde hair, wearing a dark blazer and a patterned scarf, standing on a bridge over a canal. She is smiling slightly and looking towards the camera. The background shows modern apartment buildings and parked cars.

'Het is echt all inclusive'

Jacqueline Zeevenhooven

Zelfstandig wonen en zeker van zorg

Serviceresidentie Van Ommerenpark ademt de sfeer van een vakantiepark, met ruime appartementen in het groene Wassenaar, dichtbij Den Haag en het strand. Het bestaat uit een klein verpleeghuis en drie gebouwen met 98 exclusieve huurappartementen voor ouderen. Bestuurder Jacqueline Zeevenhooven-van Tilburg gaat het om de kwaliteit van leven van de bewoners.

In 1900 richtte het kinderloze, maatschappelijk betrokken echtpaar Phillippus Van Ommeren en Wilhelmina Alida de Voogt – eigenaren van een enorm landgoed – meerdere stichtingen op. Ze wilden huisvesting bieden aan gezinnen en alleenstaande dames met weinig financiële middelen. Het Johannahuis, gebouwd in 1931, begon als verblijf voor alleenstaande dames. Door de decennia heen veranderde het in een (gemengd) bejaardenhuis. In 2004 verhuisden de vijftig bewoners naar het Van Ommerenpark, een nieuw complex op een steenworp afstand van het oude huis. Aanvankelijk werd het complex 'de Bijlmer van Wassenaar' genoemd, vanwege de betonnen gebouwen en het jonge groen. Nu is het een uitnodigende plek met terrassen, luxe flats en een weelderige binnentuin. De 170 bewoners vormen met elkaar een mini-maatschappij. In het nieuwe Johannahuis huist nu het verpleeghuis voor somatische en psychogeriatrische zorg waar echtparen kunnen samenwonen. Als een van de twee overlijdt kan de partner

die achterblijft in de woning blijven. Bewoners van de huurappartementen die zorgbehoevend worden, kunnen in het Johannahuis terecht. 'Daar houden ze contact met de appartementbewoners. Ze kennen elkaar, het netwerk is er al,' vertelt Zeevenhooven.

Een pot thee en een gesprek

Ondanks de serene rust op het terrein gebeurt er van alles. Op woensdag is er 'krokettmiddag' in de winkel, gerund door vrijwilligers. Het restaurant trekt zeven dagen per week bezoekers, vooral uit de appartementen. Met een eigen bus die het Van Ommerenpark dankzij het Rode Kruis kon aanschaffen, brengen vrijwilligers bewoners naar het dorp, een tuincentrum of een museum. In het verpleeghuis zijn gastvrouwen in de huiskamers aanwezig. 'Ze zijn als moeders die met een pot thee klaar zitten voor een gesprek,' zegt Zeevenhooven. Ze wil een geestelijk verzorger aanstellen die de bewoners kan begeleiden bij hun vragen rond het levenseinde. Die hebben ook behoefte aan gespreksgroepen, merkt ze.

Het Van Ommerenpark beschikt ook over een bibliotheek, een grandcafé, een kapsalon, een receptie, een ruimte voor fysiotherapie en fitness, een huisbioscoop, een jeu de boulesbaan, een kleine golfbaan, een groot terras en acht gastenkamers (zorghotel). 'Het is echt all inclusive,' lacht Zeevenhooven. Ouderen die buiten het terrein wonen, kunnen bij het Van Ommerenpark een 'zorggarantie-abonnement' nemen. Dat abonnement geeft recht op het gebruik van een logeerkamer in het Johannahuis, een persoonlijke gids in 'Zorgland', de warme maaltijdservice, praktische diensten aan huis, enzovoort.

Sneller verhuizen

Het is een grote uitdaging om te kunnen voldoen aan de verwachtingen van de buitenwereld. 'Maak het ideaalbeeld van Hugo Borst maar eens waar! Familieleden zijn soms verbaasd dat hun moeder nog steeds haar bril kwijtraakt, al woont ze nu intramuraal. We proberen het verblijf zo aangenaam mogelijk te maken. Maar beter worden onze bewoners natuurlijk niet meer.'

Ook Zeevenhooven voelt de tekorten in de zorg. En ze merkt ook dat de opleidingen niet altijd goed aansluiten bij de zorgbehoefte. 'Je bent kwetsbaar als organisatie. We zijn heel blij dat we nog steeds voldoende medewerkers hebben om onze bewoners goede zorg te bieden.

'Ik probeer soms mensen die interesse tonen in onze appartementen te bewegen sneller te verhuizen naar een iets meer beschermde woonomgeving. Als je ouder wordt, is het praktisch om gelijkvloers te wonen. Het hoeft niet per se kleiner, hier zijn appartementen tot 245 m² te huur. Mensen verhuizen nu vaak pas als ze slechter worden. Dan is een appartement soms niet meer geschikt.'

Op weg naar een expertisecentrum

De bestuurder wil van het Johannahuis graag een expertisecentrum dementie maken, gericht op de kwaliteit van leven met dementie. Samen met een onderzoeksinstituut zou ze willen onderzoeken welke factoren daarvoor van belang zijn. Wat is bijvoorbeeld de invloed van dieren, voeding, een moestuin in de omgeving, op het leven van

*‘Ik heb iedere dag plezier met het personeel en de bewoners.
Het gaat erom met welk hart je zorgt voor je bewoners’*

mensen met dementie? Verandert hun gedrag en beleving hierdoor? Zeevenhooven wil in Wassenaar bovendien graag een tweede kleinschalig complex voor mensen met dementie realiseren, in combinatie met huurwoningen voor de lage- en middeninkomens. Het aantal mensen met dementie stijgt sterk, merkt Zeevenhooven. Het tweede complex zou ook aan die minder draagkrachtige groep plek moeten bieden.

Hart voor bewoners

De bestuurder maakt altijd tijd voor gesprekjes met haar bewoners. Over voetbal, over hun kinderen, over mooie en nare gebeurtenissen in het leven. ‘Ik werk hier al 25 jaar en bewoners leven ook mee met mijn wel en wee. Dat contact, daar doe ik het voor. Mijn kantoor staat altijd open en iedereen is welkom.’ Terwijl ze het vertelt, loopt een 89-jarige bewoonster binnen en zegt: ‘Geen dag zonder Bach. Muziek is goed voor de hersens.’ Na een praatje gaat ze weer. Zeevenhooven: ‘Ik heb iedere dag plezier met het personeel en de bewoners. Het gaat erom met welk hart je zorgt voor je bewoners.’

<http://www.vanommerenpark.nl/>

'Iedereen wil hier graag werken'

Elle van de Wall

Veilig en flexibel wonen

Campanula, De Vlechting en Juliana zijn drie woonzorgcomplexen in Nijmegen voor mensen die veel zorg nodig hebben. Corporatie Talis heeft samen met ZZG Zorggroep het concept van flexibele plattegronden ontwikkeld. Een vierde complex is in ontwikkeling.

Woonzorggebouw Campanula telt 32 appartementen van 45-50 m², verspreid over vier verdiepingen met acht appartementen rondom een gezamenlijke buurtkamer. De Vlechting en Juliana zijn vergelijkbaar van opzet. Corporatie Talis en ZZG Zorggroep ontwikkelden deze woonvorm, Fame en INBO Architecten hebben het ontworpen. Door de uitgangspunten van ZZG is de indeling zodanig, dat de zorgmedewerkers mensen met dementie en somatische problematiek optimaal zorg kunnen geven. De plattegronden van de gebouwen zijn flexibel, zodat de woningen zo nodig makkelijk geschikt te maken zijn voor andere doelgroepen.

Toekomstbestendig

Michel Pott is als projectmanager van Talis nauw betrokken bij de totstandkoming van de complexen. 'Flexibiliteit maakt onze complexen toekomstbestendig,' verklaart hij. Zijn collega Elle van de Wall, beleidsadviseur wonen en zorg, vult aan: 'Mocht de zorgorganisatie zich om welke reden dan ook terugtrekken of mocht de vraag naar dit type woonruimte veranderen, dan kunnen we de woningen goed verhuren aan een andere doelgroep. We kunnen

bijvoorbeeld de gemeenschappelijke ruimten, die in de huurprijs zijn inbegrepen, makkelijk als tweede slaapkamer toevoegen aan de appartementen als het gebouw een andere bestemming zou krijgen.'

Tussenvorm

De gemeenschappelijke ruimte is een essentieel onderdeel van het concept. 'Als Talis willen we ontmoeting tussen mensen in onze complexen graag bevorderen,' zegt bestuurder Ronald Leushuis. 'Dus hebben we meerdere ruimtes gecreëerd waar mensen elkaar kunnen ontmoeten. Naast de gemeenschappelijke ruimtes hebben we in het gebouw ook zitjes en nissen gecreëerd waar men even kan gaan zitten. De verbinding met de omgeving staat bij het concept centraal.' Van de Wall: 'We willen de omgeving naar binnen halen.' Bij het vierde complex, dat nu in ontwikkeling is, komen naast de woningen voor beschermd wonen ook zelfstandige woningen voor ouderen die wat meer beschutting nodig hebben. 'Een tussenvorm tussen thuis en het verpleeghuis in,' zegt Van de Wall.

Geen standaarden

Bij Talis houdt men rekening met het feit dat de actieradius van de bewoners afneemt. Het nieuwe complex krijgt daarom een grandcafé, waar bewoners binnendoor naartoe kunnen lopen. 'We zoeken passende oplossingen,' zegt Leushuis, 'afhankelijk van de locatie en de plek. Het moeten geen standaarden worden. Met de flexibele plattegrond als basis onderzoeken we hoe de behoefte ligt.' Campanula bijvoorbeeld ligt midden in een nieuwbouwwijk waar behoefte was aan een complex voor beschermd wonen.

Het vierde complex komt naast een winkelcentrum. Dat maakt het aantrekkelijk voor ouderen die nog niet veel zorg nodig hebben.

Thuisgevoel

Pott benadrukt het belang van sociale verbinding. 'We gaan met de zorgorganisatie kijken hoe we gemeenschapsvorming kunnen stimuleren en levendig kunnen houden. De wijkbeheerder van Talis kan hierbij een rol spelen, net als gastvrouwen of gastheren. Het is onze bedoeling dat bewoners zoveel mogelijk zelf doen. Waar nodig ondersteunen we hen.' Talis en ZZG zorggroep vinden dat het complex echt een thuisgevoel moet uitstralen. De gebouwen hebben daarom weinig tot geen kantoorruimtes. Sommige professionals missen die wel. De fysiotherapeut zou best een aparte ruimte kunnen gebruiken. Toch past het bij het concept dat dit niet gebeurt. 'Het is mooi dat de fysiotherapeut bij de ouderen in hun woning langskomt. We willen zoveel mogelijk thuisgevoel bieden. Ouderen hebben een volwaardige woning en we leveren zorg aan huis,' zegt Pott.

Veel belangstelling

De visie van Talis is tot in Den Haag doorgedrongen en Talis heeft 'haar' concept aan de minister aangeboden. De corporatie krijgt ook veel bezoek van zorgorganisaties en andere corporaties, uit het hele land komt men naar de woonzorgcomplexen kijken. Toch vergde de realisatie ervan de nodige besprekingen met de zorgorganisatie, aldus Leushuis. 'De wereld van wonen en zorg is complex.

Maar als je investeert in goede gesprekken kun je samen prachtige voorzieningen realiseren.' Campanula is daar een voorbeeld van, met zijn duurzame bouw, mooie tuin en ruime balkons. 'Het is voor deze locatie niet moeilijk aan personeel te komen, ondanks de tekorten die er zijn. Iedereen wil hier graag werken,' vertelt Van de Wall. 'Voorzieningen als deze zijn nu hard nodig. We moeten dit als corporatie oppakken. We bouwen voor onze huurders. Ook ouderen die zorg nodig hebben zijn onze huurders,' zegt Leushuis. 'Met complexen als Campanula laat Talis zien dat zij de ouderen, met en zonder zorgbehoefte, goed in het vizier hebben.'

'De wereld van wonen en zorg is complex, maar als je investeert in goede gesprekken kun je samen prachtige voorzieningen realiseren'

VAN WIJNEN

**'Ik kijk altijd uit naar
onze overleggen'**

Liesbeth Bonis

Thuis voor oudere kunstenaars met dementie

In het Ramses Shaffyhuys in Amsterdam vinden jongere en oudere kunstenaars een thuis. Het huis is ontstaan door samenwerking van corporatie Stadgenoot, zorgorganisatie ZGAO en stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam. Dezelfde partijen werken nu in Amsterdam aan een woonvorm voor oudere kunstenaars met dementie of een somatische aandoening.

Op de wachtlijst van het Ramses Shaffyhuys staan 125 kunstenaars. De belangstelling is nog veel groter, vertelt Ed Cools van Stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam.

‘Ik word vaak gebeld door kinderen van oudere kunstenaars die een plek zoeken voor hun vader of moeder. Liefst in een woongemeenschap waar hun ouders met kunst bezig kunnen blijven. Daarvan hebben we er maar een paar: naast het Ramses Shaffyhuys alleen het Rosa Spierhuys in Laren en de Mariëngaarde in Tilburg.’ ‘En het Flevohuis’, vult Liesbeth Bonis aan. Zij is manager zorg bij ZGAO, waar het Flevohuis onder valt. ‘In dit reguliere verpleeghuis is veel aandacht voor kunst. We hebben zelfs kunstenaars in dienst. Die weten de bewoners te prikkelen. Dan gebeuren er onverwacht mooie dingen.’

Verf ruiken

Er is absoluut behoefte aan méér woonplekken voor oudere kunstenaars, zegt Bonis. Daarom werken de drie partijen die samen het Ramses Shaffyhuys hebben opgezet nu aan een nieuwe woonvorm, deze keer bedoeld voor oudere kunstenaars met dementie of een somatische aandoening. Die kunnen niet in het Ramses Shaffyhuys terecht, maar wel

in het nieuwe wooncomplex, dat ‘Leven Lief Huis’ gaat heten. ‘Het is fijn als ouderen met dementie zo lang mogelijk actief kunnen blijven in een omgeving waar ze zich thuis voelen. Voor kunstenaars geldt dat ze bij wijze van spreken de verf moeten kunnen blijven ruiken,’ zegt Cools.

Gekke lampen en bijzondere stoelen

Stadgenoot werkt mee aan de plannen omdat die passen in de corporatievisie om gemeenschappelijk wonen te bevorderen, verklaart ontwikkelingsmanager Karlijn de Kruif. Het nieuwe complex zal bestaan uit vier verdiepingen met in totaal 32 atelierwoningen van 45m² met keuken en douche. Elke verdieping krijgt een gemeenschappelijke ruimte en op de begane grond komt een sociëteit voor de bewoners. Cools ziet het al helemaal voor zich: ‘Een bijzondere inrichting met gekke lampen en bijzondere stoelen en allerlei schilderijen, omdat dit zo past bij de toekomstige bewoners’. Bonis enthousiast: ‘Kunst doet iets met de sfeer. Het is toch fantastisch als de kunstwerken van bewoners straks overal hangen!’

Tuin en logeerkamer

Buurtbewoners mogen hier straks ook exposeren en buitenlandse kunstenaars kunnen hier tijdelijk verblijven. Onderzocht wordt of op de begane grond naast de sociëteit een culturele horecavoorziening en zorgvoorzieningen kunnen komen, zoals een huisartsenpost en een fysiotherapeut. Volgens plan komen op de begane grond in elk geval een tuin en een logeerkamer. Bonis: ‘Het complex komt tegenover seniorenwoongemeenschap Noorderzon. Het lijkt ons leuk om af en toe gezamenlijke activiteiten te plannen.’

Brein Omgeving Methodiek

De opzet van het Ramses Shaffyhuys spreekt veel mensen aan, vervolgt Bonis. ‘De lessen die we daar hebben geleerd nemen we mee. We bouwen toekomstbestendig en houden er rekening mee dat het complex ook voor andere doelgroepen geschikt te maken is.’ Met bewoners van het Ramses Shaffyhuys is overlegd over de plattegronden voor het nieuwe complex. Zij geven zinvolle tips. Zo deden ze de suggestie om mobiele tussenwanden te plaatsen in de atelierwoningen, om de ruimten flexibel in te kunnen delen. Dat hadden ze zelf graag zo gewild. ‘Daar zouden wij niet op gekomen zijn.’

Samenwerkingsovereenkomst

Momenteel werken Stadgenoot, ZGAO en stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam aan een samenwerkingsovereenkomst. Voor het programma van eisen kregen ze advies van FAME Planontwikkeling. Dit bureau heeft veel kennis van het inrichten van woonvoorzieningen voor mensen met een beperking. Hun visie sluit aan bij de door ZGAO gebruikte Brein Omgeving Methodiek™. Die methodiek, ontworpen door Anneke van der Plaats, is gericht op het creëren van een humane omgeving voor mensen met dementie en hun aangedane brein. Gemeente Amsterdam steunt het plan. Zij ziet dat er een tekort is aan geschikte woningen voor ouderen en vooral voor ouderen met een zorgvraag. De buurtbewoners zijn ook te spreken over de plannen. Maandelijks bespreekt Karlijn de Kruif de plannen en ideeën met een afvaardiging van de omwonenden. Volgens plan start de bouw in het tweede kwartaal van 2020 en is het complex begin 2023 gereed.

*‘Een bijzondere
inrichting
met gekke lampen
en bijzondere
stoelen en allerlei
schilderijen ...
... Kunst doet iets
met sfeer, het
is toch fantastisch,
kunstwerken
van bewoners
die straks
overal hangen!’*

Gouden greep

De initiatiefnemers vullen elkaar goed aan: Stadgenoot ontwikkelt de woningen, ZGAO levert de zorg en Stichting Kunstenaarshuizen Amsterdam biedt ondersteuning en advies op basis van de ervaringen met het Ramses Shaffyhuis en zal voor fondsenwerving zorgen. Iedereen zet zich enthousiast in. ‘Ik kijk altijd uit naar onze overleggen,’ zegt Bonis. ‘Onze samenwerking is echt een gouden greep,’ beaamt Cools. Hij verwacht straks veel belangstelling uit binnen- en buitenland. ‘Is er in België eigenlijk al een Jacques Brel-huis?’

<https://kunstenaarshuizen.amsterdam>

www.stadgenoot.nl

www.zgao.nl

<https://congresredactie.wp-magazines.com/magazine/collectieve-woonvormen-voor-senioren-in-de-sociale-huursector/cover/>

<https://www.famegroep.nl/home/item-interview/maarten-hageraats>

***‘Voor kunstenaars geldt
dat ze bij wijze van spreken
de verf moeten kunnen
blijven ruiken’***

'Je leert gaandeweg'

Rob Kunst

‘Meer dan alleen maar buren’

Marion Mulder staat op de uitkijk op Zeeburgereiland in Amsterdam, want ze verwacht bezoek uit Vlaardingen. Mulder woont in de Akropolistoren. De toren, in 2017 opgeleverd, biedt onderdak aan een humanistische woongemeenschap voor 55-plussers. Het bezoek, een groep ouderen en mensen van corporatie Waterweg Wonen, komt leren van Mulder en haar medebewoners.

De oudere bezoekers zijn toekomstige bewoners van een vergelijkbaar wooncomplex dat Waterweg Wonen in Vlaardingen bouwt. Het wordt binnenkort opgeleverd. Het is de bedoeling dat de bewoners met elkaar activiteiten ontplooiën en zorgen voor een fijne, veilige leefomgeving in hun wooncomplex. Hóe, dat bepalen ze zelf. Ze zijn hier om te horen over het reilen en zeilen in de Akropolistoren.

Samen-langer-thuis-methode

‘Ik woon nu vier hoog, zonder lift, zonder winkels en zonder openbaar vervoer in de buurt,’ vertelt een vrouw uit Vlaardingen. Ze kijkt uit naar de verhuizing naar het nieuwe wooncomplex met 46 driekamer-appartementen van 75 m² voor 55-plussers. Een combinatie van bewoners van 55-65 jaar, 65-75 jaar en ouder dan 75 jaar moet zorgen voor een goede mix van actieve en kwetsbare ouderen. Waterweg Wonen wil met andere organisaties werken aan langer thuis kunnen blijven wonen van ouderen, vertelt Rob Kunst, die werkzaam is bij deze corporatie. Hij bedacht daartoe de ‘samen-langer-thuis-methode’. Zo kwam hij in contact met Studio Bruis - Samen buurten, een methodiek van Kees Penninx van bureau ActivAge voor ‘sociale

vitalisering’ van wooncomplexen. Samen ontwierpen ze plannen voor een woonproject voor senioren waar een levendige gemeenschap kan ontstaan. Penninx gaat de bewoners begeleiden, samen met Carla Loos, consultant beheer bij Waterweg Wonen. Zij wordt nu opgeleid in de methode Bruis.

Meer dan alleen buren

Met een advertentie nodigde Kunst belangstellenden uit mee te denken met de plannen. Intussen was de bouw van het complex al begonnen. De belangstelling bleek groot. ‘We kijken ernaar uit om wat kleiner en gelijkvloers te gaan wonen,’ vertelt een toekomstige bewoner. ‘En wij gaan verhuizen omdat mijn man slecht ter been is, al zal ik onze tuin wel missen,’ legt een ander uit. ‘Wij willen met de buurt een tuin maken. Dat kunnen jullie ook overwegen,’ reageert Mulder. ‘Je bent meer dan elkaars buren.’

Coöperatieve vereniging

In de Akropolistoren van veertien verdiepingen wonen honderd mensen. De jongste is 55, de oudste 92 jaar. Van de 86 woningen is de helft voor ouderen in de sociale huursector, de andere helft zijn vrijesector-huurwoningen voor mensen met middeninkomens. Voor beide typen woningen gelden inkomensgrenzen. De bewoners hebben samen de Coöperatieve Vereniging Bewoners Akropolistoren opgezet. Iedereen is verplicht lid, vertelt Hans Arends. ‘We zijn in 2004 gestart met de plannen voor deze woongemeenschap. Corporatie De Alliantie is onze partner geworden. Dat is één sleutel voor succes: als initiatief-

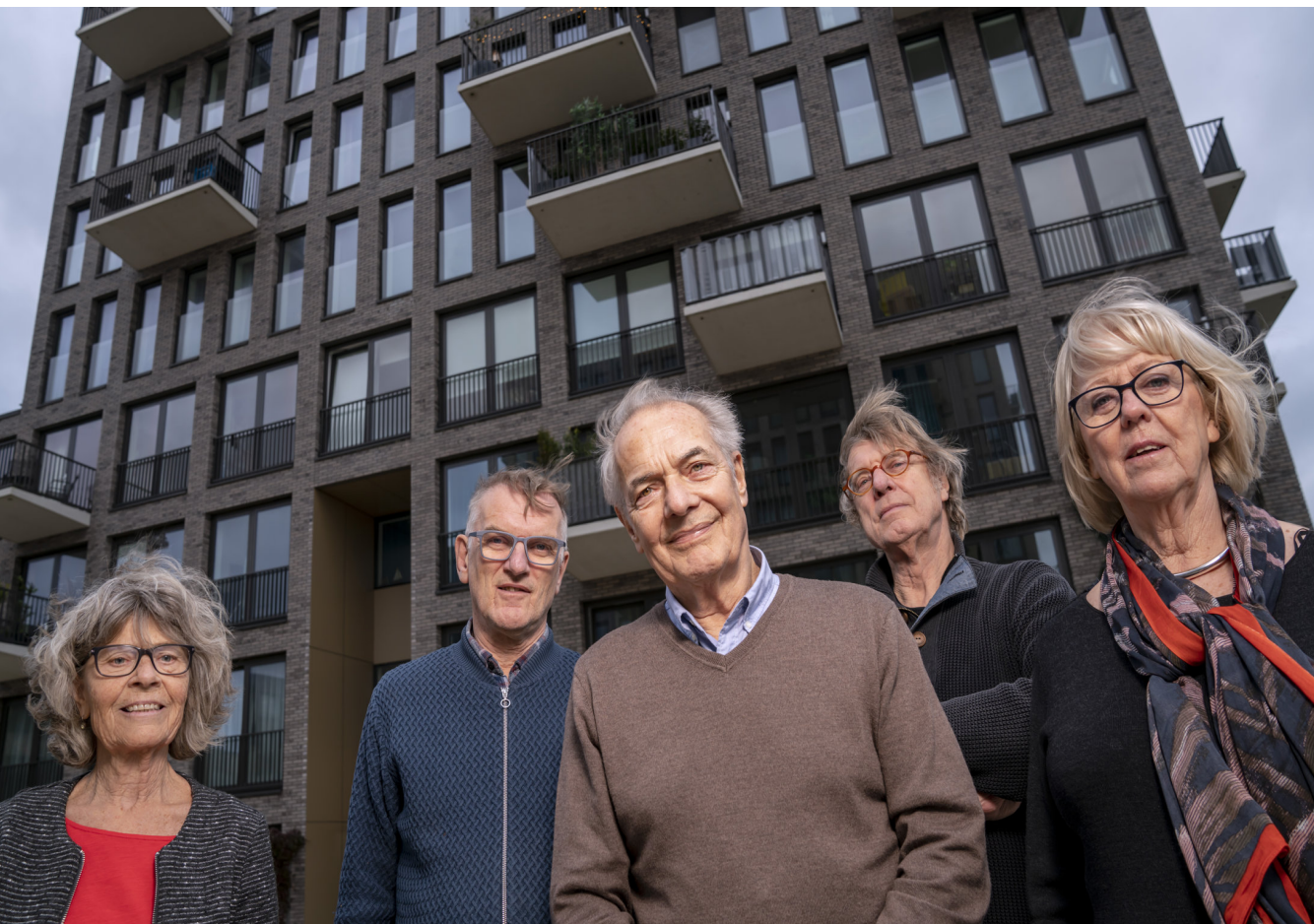
nemer een goede partner vinden. Het is ook fijn dat een deel van de groep elkaar al vanaf de start kende. Dat is een tweede sleutel voor succes. En geduld hebben. Het heeft lang geduurd om een plek te vinden.’

Ledenraad

De bewoners hebben de gekozen samenwerkingsvorm samen met hoogleraar Gert van Dijk ontwikkeld. Tussen het bestuur en de ALV staat een ledenraad van veertien personen. Van elke etage is één bewoner twee jaar lang lid van de ledenraad. Loting bepaalt wie dat wordt. Iedere twee maanden bespreken de bewoners van elke etage wat ze willen inbrengen in de ledenraad en het bestuur. Binnen de wettelijke kaders kiezen ze ook zelf nieuwe bewoners uit, via entreegesprekken. ‘We zorgen voor een goede ontvangst en introductie en na een tijdje vragen we hoe het gaat.’

Prikgroep

De bewonersvereniging bestaat uit diverse werkgroepen en commissies, zoals eetgroepen, een fietsclub en een communicatiegroep. Er komen nog steeds nieuwe groepsactiviteiten bij. ‘Het is hier net een studentenhuis,’ lacht Mulder. ‘We hebben zelfs een ‘prikgroep’ die de straatjes schoon houdt. Dit is het mooiste stukje Amsterdam,’ vult Arends aan. Volgens Mulder vormen de groepen de basis van de Akropolisgemeenschap. ‘Natuurlijk kennen we ook groepjesvorming, net als overal, en gedoe op zijn tijd.’ Er zijn ook contacten met andere woongroepen in de buurt en met buurtbewoners, de welzijnsorganisatie en de wijkagent.

*‘Zoek een goede samenwerkingspartner
als je groepswonen wilt opzetten’*

Buurtkamer

Bovenin de toren is de gemeenschappelijke ruimte, met een terras dat 360° uitzicht biedt. Daar kijken bewoners samen tv of een film, spelen ze darts of bezoeken ze de culturele activiteit die elke dinsdagavond wordt georganiseerd. Op de begane grond is de Buurtkamer, een ontmoetingsplek voor de buurt. ‘Wij komen er regelmatig en houden er onze halfjaarlijkse ALV. Als er bij jullie in de buurt ook zo’n plek is, kun je daar afspraken mee maken,’ adviseren de Amsterdammers de mensen uit Vlaardingen. Zij krijgen in hun complex geen gemeenschappelijke ruimte.

Lerende organisatie

Marion Mulder vertelt dat ze nog nadenken over de wijze van selectie van nieuwe bewoners. ‘We hebben veel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst die we regelmatig aanvullen.’ ‘Want je leert gaandeweg,’ sluit Rob Kunst aan. ‘Sommige regels moet je van tevoren goed met elkaar bespreken, zoals regels over veiligheid. De rest komt wel. Timmer het op voorhand vooral niet te veel dicht,’ reageert Arends. ‘We zijn een lerende organisatie. Het is nooit klaar. En dat is vooral erg leuk,’ besluit Mulder.

<https://www.waterwegwonen.nl/>

<http://www.akropolistoren.nl/vereniging-akropolis-amsterdam/>

Studio BRUIS – samen buurten

Studio BRUIS - Samen buurten is een wetenschappelijk erkende methode voor gemeenschapsvorming in 55+ wooncomplexen, ontwikkeld door bureau ActivAge. Bewoners zijn daarbij zelf aan zet, met ondersteuning van een getrainde community builder die hen een half jaar lang begeleidt. Studio BRUIS zet in op creativiteit en variatie in collectieve activiteiten, in combinatie met de ontwikkeling van verschillende, kleinschalige groepsactiviteiten rond gedeelde interesses. Het resultaat is een versterking van sociale netwerken binnen en rondom het woongebouw. Bewoners leren elkaar beter kennen, voelen zich meer verbonden met elkaar, doen meer mee aan activiteiten, organiseren deze vaker zelf en maken meer gebruik van de gemeenschappelijke ruimte.

<https://www.activage.nl/product/studio-bruis-samen-buurten/>

'Verzorgd Wonen is een concept voor bestaande woningen'

Vivian Broex

Samen aan de slag

Verzorgd Wonen heet het nieuwe woonzorgconcept van de gemeente Nieuwegein, woningcorporaties Mitros, Portaal en Jutphaas Wonen en zorgaanbieder ZorgSpectrum. Door woningaanpassing op maat, voorzieningen dicht bij de hand en gemeenschappelijke ontmoetingsruimtes kunnen ouderen langer én plezieriger zelfstandig blijven wonen.

Nieuwegein begon als groeigemeente die veel jonge gezinnen trok. Veel van die inwoners naderen nu hun oude dag. In 2035 zal 23% van hen 65 jaar of ouder zijn, tegen 13% in 2011. 'De meesten wonen nu zelfstandig en willen ook zo blijven wonen. Maar ze krijgen wel steeds meer behoefte aan ondersteuning en zorg,' zegt Hans Adriani, wethouder Wonen Nieuwegein en voorzitter van de landelijke Taskforce Wonen en Zorg. 'Dat levert tal van knelpunten op, door eenzaamheid, gebrek aan geschikte woningen en toenemend tekort aan personeel in de zorg. Daarom zijn lokale organisaties voor wonen, zorg en welzijn een paar jaar geleden gaan samenwerken om hier oplossingen voor te vinden.'

Caring community

Vivian Broex is bestuurder bij ZorgSpectrum, de zorgorganisatie die betrokken is bij Verzorgd Wonen. 'ZorgSpectrum wil zich steeds meer als maatschappelijke partner profileren,' verklaart ze. 'Nu de financiering

van de verzorgingshuizen is weggevallen, staat de zorg in verpleeghuizen onder druk en blijven mensen veel langer thuis wonen. Dat kunnen wij niet alleen vanuit de zorg oplossen. Daarvoor moeten we echt samenwerken. We willen toe naar een 'caring community', waarin de burger centraal staat. Dat principe hebben we vertaald naar Verzorgd Wonen, een concept voor bestaande woningen.'

Dicht bij voorzieningen

Verzorgd Wonen draait om sociale huurwoningen in appartementengebouwen die op minder dan 400 meter afstand liggen van belangrijke voorzieningen, zoals winkels, een gezondheidscentrum en sociale activiteiten. De woningen worden aangepast aan de behoeften van de (toekomstige) bewoners, met voorzieningen als thermostaatkranen, een verhoogd toilet en douchebeugels. Toegankelijkheid en veiligheid van het appartementengebouw worden goed geregeld, met een videofoon en elektrische deuren bijvoorbeeld. Ook is het streven in elk complex een gemeenschappelijke ruimte of een ruimte voor een spreekuur van de thuiszorg te realiseren, om ontmoeting en ondersteuning te vergemakkelijken.

Oud én jong

Behalve ouderen komen ook jongere mensen met een (lichamelijke) beperking en een sociale vraag in aanmerking voor dit woonzorgconcept. (Toekomstige) bewoners hebben een indicatie nodig op grond van de Wet langdurige zorg of de Zorgverzekeringswet. Ze kunnen zich ook melden bij het wijkteam of het Wmo-loket voor een advies Verzorgd Wonen, bijvoorbeeld in geval van eenzaamheid of verminderde zelfredzaamheid.

Invoering Verzorgd Wonen

De afgelopen drie jaar zijn pilots uitgevoerd om Verzorgd Wonen te ontwikkelen: twee in appartementengebouwen van woningcorporaties en één in een koopwoningencomplex van een Vereniging van Eigenaren. Daar is veel kennis opgedaan over samenwerking en inrichting van de processen. De woningcorporaties, de zorgorganisatie en de gemeente Nieuwegein hebben elkaars taal en wereld leren begrijpen. Een gezamenlijke projectleider, betaald door de gemeente, bevordert de samenwerking.

Vorm van preventie

'Door de pilots hebben we nu ook meer zicht op wat wel en niet werkt,' vertelt Willemien Hermans, adviseur klantenmarktontwikkeling van ZorgSpectrum. 'We kunnen nu de Wmo gebruiken als collectieve voorziening voor de aanpassingen in de woning én in het complex. Het regionale woningtoewijzingssysteem Woningnet is aangepast voor mensen die in aanmerking komen voor Verzorgd Wonen. We zetten ook in op samenwerking met het informele netwerk en op verbreding van de doelgroep van Verzorgd Wonen van mensen met een zorgindicatie naar mensen die een advies krijgen vanwege eenzaamheid of minder zelfredzaamheid. Hiermee wordt onderkend dat een aangepaste woning in een geschikte woonomgeving ook een vorm van preventie is. Mensen kunnen er langer zelfstandig door blijven wonen en hebben hopelijk ook pas later zorg nodig.'

Concept steeds bekender

In december 2018 is het concept Verzorgd Wonen gestart in de sociale huursector en in maart 2019 is het proefproject in de koopsector afgerond. Momenteel wordt Verzorgd Wonen in twee gebieden in Nieuwegein aangeboden, maar het is de bedoeling dit uit te breiden naar andere gebieden. Zeven mensen meldden zich in 2019 aan voor een Verzorgd Wonen-woning, de eerste is recent verhuisd. Verwijzers, zoals de klantadviseurs van ZorgSpectrum en plaatselijke woningcorporaties, zijn steeds beter op de hoogte van het bestaan van Verzorgd Wonen. Als het aan de betrokken organisaties ligt, inspireert Verzorgd Wonen als concept alle nieuw- en verbouwtrajecten in Nieuwegein.

Sleutelen tot het past

In de uitvoering valt nog veel werk te verzetten. Zo moet Verzorgd Wonen nóg bekender worden bij professionals en inwoners van Nieuwegein. Marije Zijlstra, gemeentelijk projectleider: 'We maken nu de stap van beleid naar praktijk en ontdekken dat processen weerbarstig zijn. Soms is het nodig aan de uitvoering te sleutelen of moeten we in de voorwaarden dingen aanpassen. Zorgen dat woningen beschikbaar komen is ook een aandachtspunt. De woningmarkt in Nieuwegein is krap. Bij elke woning die vrij komt moeten we goed kijken wie het meest met toewijzing geholpen is. En kunnen we ouderen laten doorstromen naar geschikte woningen dan komen er ook weer huizen vrij voor bijvoorbeeld jonge gezinnen.'

<https://www.nieuwegein.nl/verzorgdwonen/>
<https://www.zorgspectrum.nl/zorg-en-behandeling-thuis/beschut-thuis>

***‘We willen naar een ‘caring community’
waarin de burger centraal staat. Dat principe
hebben we vertaald naar Verzorgd Wonen’***

Zorg en ondersteuning.

 mob

Entree Schoonegge
60

'Innovatie lukt alleen als je je kwetsbaar durft op te stellen'

Ismail Meral

‘In iedere bedreiging zit een kans’

Maatschappelijk Ondersteuningsbureau (MOB) maakte van Boekenrode, een voormalig verzorgingshuis in bezit van corporatie Vestia in Rotterdam, een wooncomplex voor ouderen uit verschillende culturen. Algemeen MOB-directeur Ismail Meral bruist van de plannen om ouderen nog meer goede zorg te bieden.

‘We zien in elke bedreiging een kans en zijn constant bezig met innovatie,’ vertelt directeur Meral van MOB. Deze zorgorganisatie bestaat sinds 2004 en is actief in Amsterdam, Drechtsteden en Rotterdam. De optimistische en ondernemende houding van de algemeen directeur werpt zijn vruchten af. MOB groeit en bloeit.

Kerkgemeenschappen

Ook in Boekenrode, een wooncomplex voor ouderen afkomstig uit verschillende culturen, heeft Meral in kansen gedacht. Het gebouw van dit voormalige verzorgingshuis was eigenlijk te groot voor Merals plannen. Na gesprekken met diverse organisaties kwam hij tot overeenstemming met religieuze organisaties. Hij verhuurt nu ruimtes in het gebouw aan drie kerkgemeenschappen. Dat is niet alleen financieel prettig, vanwege de inkomsten, maar ook sociaal gezien slim. ‘Naar de kerkdiensten komen klanten en toekomstige klanten en er zijn meteen voldoende vrijwilligers om bijvoorbeeld de receptie te bemensen.’

Dienstbaar opstellen

Meral beschouwt iedere ontmoeting als een verrijking. ‘Innovatie lukt alleen als je je kwetsbaar durft op te stellen en openstaat. Je moet je dienstbaar tonen en nooit arrogant zijn,’ zegt hij. ‘Samenwerken met de kerk bijvoorbeeld was best uitdagend. Maar het is gelukt.’ MOB heeft teams die gespecialiseerd zijn in de Turkse, Marokkaanse, Chinese, Hindoestaans-Surinaamse en Kaapverdiaanse cultuur. De organisatie houdt ook spreekuren in deze talen. Meral ziet nog meer kansen en behoeften. Hij wil zorgwoningen creëren voor verschillende doelgroepen om hen laagdrempelige, goede zorg te geven. ‘We zijn er voor alle ouderen, dus ook voor mensen met een migratieachtergrond. In wooncomplex Boekenrode in Rotterdam wonen Turkse, Chinese, Marokkaanse, Kaapverdise ouderen,’ vertelt hij.

Binnenkort een Huis van Vrede

Boekenrode bestaat uit 40 woningen en biedt onderdak aan een dagopvang voor Surinaamse en islamitische ouderen. In De Boomgaard, een ander wooncomplex van MOB, wonen alleen Chinese ouderen. ‘Voor ouderen kan het plezierig zijn om alleen met mensen van dezelfde culturele achtergrond te wonen,’ verklaart Meral. Zo is MOB ook in gesprek met Kaapverdianen, want ook ouderen uit deze groep tonen belangstelling voor een woonvoorziening. In het voorjaar van 2020 opent in Rotterdam het islamitische complex Beyt Esselam, wat Huis van Vrede betekent. Op het terrein waar vroeger een oud hotel stond, wonen straks zeven echtparen en zestien alleenstaande ouderen. ‘Daar is een enorme behoefte aan,’ aldus Meral.

3 B’s

Said Bourich, ook werkzaam bij MOB, licht de succesvolle aanpak van zijn organisatie graag toe. ‘We hanteren de 3 B’s-cyclus in ons werk: we zijn betrokken. We gaan met de gemeenschap in gesprek om de behoefte van ouderen boven tafel te krijgen. We zijn begripvol, we kunnen ons goed verplaatsen in de ander. En we passen de kennis toe in ons beleid, dus in de uitvoering.’ Bourich noemt het creëren van voorzieningen voor ouderen met een migratieachtergrond maatwerk. ‘Je zorgaanbod moet herkenbaar zijn voor mensen met verschillende achtergronden.’ Door zijn contacten in de wijk is MOB er een vertrouwde aanwezigheid. Dat maakt het makkelijker om vertrouwen te winnen. Bourich: ‘We proberen ook personeel te trekken. We willen dat medewerkers zich bij ons thuis voelen en bieden hen opleidingen en kansen om door te groeien.’ Bourich adviseert anderen met soortgelijke plannen gewoon aan de slag te gaan. ‘Niet te veel nadenken over wat wel en niet kan. Ga in gesprek.’

Geursystemen

Directeur Meral wil in zijn nieuwe plannen meer gebruik gaan maken van de mogelijkheden die technologie biedt. Hij wil bereiken dat de mensen op een leuke manier de dag kunnen doorbrengen en moe en voldaan kunnen gaan slapen. Misschien kunnen geursystemen hierin een rol spelen, denkt hij. Hij is ook bezig de inrichting van de huizen te verbeteren. ‘Samen met twee architecten bekijken we de zogenoemde ‘customer journey’. Wat ons betreft gaan bewoners, hun familie en de professionals samen de inrichting van de locatie bepalen.’

MIJ

Intern wil de directeur de verantwoordelijkheden in de organisatie zo laag mogelijk neerleggen en het vak aan de professional teruggeven. Hij is met het ontwikkelen van een vrijwilligersbeleid bezig. Tussen de bedrijven door heeft hij ook nog stichting MIJ opgericht, een gemeenschap van maatschappelijk betrokken professionals die elkaar inspireren, stimuleren en ideeën voor sociale innovatie uitwisselen. Last but not least: MOB is ook coördinator van het internationale project Many-Me, een 'sociaal interactief zorgsysteem met steun voor het welbevinden van mensen met dementie'. Het is een Europees project in het kader van het Active and Assisted Living programma. Meral zit nooit stil en het MOB zet voortdurend alle zeilen bij om ouderen goede zorg te bieden.

<https://mob.nu/>

'We zijn er voor alle ouderen, dus ook voor mensen met een migratieachtergrond'

Verder lezen...

Dossier wonen en zorg Aedes

<https://www.aedes.nl/dossiers/wonen-en-zorg.html>

Dossier wonen en zorg ActiZ

<https://www.actiz.nl/thema/wonen>

Woonvarianten senioren

<https://www.platform31.nl/thema-s/wonen-zorg-en-gezondheid/wonen-en-zorg/woonvarianten-voor-senioren>

Stimuleringsregeling wonen en zorg

<https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/stimuleringsregeling-wonen-en-zorg-swz>

Programma Langer Thuis praktijkvoorbeelden

<https://www.programmalangerthuis.nl/>

Platform ZorgzaamWonen

www.zorgzaamwonen.nl

Taskforce Wonen & Zorg

www.taskforcewonenzorg.nl

Toekomst wonen en zorg voor ouderen

<https://www.actiz.nl/stream/presentatie-de-toekomst-van-wonen-en-zorg-voor-ouderen>

Diensten en oplossingen

Alleszelf.nl

Woonz.nl

Langzultuwonen.nl

Langerthuisineigenhuis.com

Rapporten en achtergrondinformatie

Beter Oud Meetlat

<https://www.beteroud.nl/nieuws-meetlat-ouderen.html>

Raad van Ouderen

<https://www.beteroud.nl/raad-van-ouderen>

Onderzoek

SCP 2019

https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2019/Zorgen_voor_thuiswonende_ouderen

Woon 2018

www.woononderzoek.nl

PBL

<https://themasites.pbl.nl/krasse-knarren/>

<https://themasites.pbl.nl/zorg-om-banen-in-de-ouderenzorg/>

<https://themasites.pbl.nl/langer-zelfstandig-wonen/>

<https://themasites.pbl.nl/aanpassen-of-verkassen>

<https://themasites.pbl.nl/zelfstandig-thuis-hoge-leeftijd/>

Advies commissie Bos Oud en zelfstandig in 2030

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/01/15/oud-en-zelfstandig-in-2030-een-reisadvies>

Landelijk beleid

Programma Langer Thuis

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/06/15/programma-langer-thuis>

Colofon

Tekst: Yvonne Witter, Aedes

Gastbijdrage: Penny Senior, ActiZ (pagina 36)

Eindredactie: Veronique Huijbregts

Fotografie: Claudia Kamergorodski

Vormgeving: WalenberghVanOs

Januari 2020

vereniging van
woningcorporaties

